

Livet på kanten af det danske samfund

Noemi Katznelson

Center for Ungdomsforskning
Aalborg Universitet
Danmark

Unge på kanten af det danske samfund

*Hverdagsliv,
ungdomskultur og
indsatser der gør
en positiv forskel*

Antallet af unge på kanten stiger **cefu** | Center for Ungdomsforskning

- Der skønnes at være ca. 60.000-70.000 unge der lever på kanten af det danske samfund
- Siden finanskrisen er gruppen af unge på kontanthjælp fordoblet
- Antallet af hjemløse er steget i periode 2015-17 med 9 pct. bla. de 18-24-årige, 27 pct. bla. de 25-29-årige
- Antallet af unge 18-29 årige i stofmisbrugsbehandling er steget 25 pct. siden 2008
- Antallet af unge på antidepressiv medicin er steget med 148 pct. siden 2001
- Antallet af unge 20-29 årige i medicinsk behandling mod ADHD er med 5000 pct. fra år 2000 til 2009

- 27 individuelle interviews
- 9 åbne samtaler
- Observationer fra 9 indsatser

Hvem var de unge vi snakkede med:

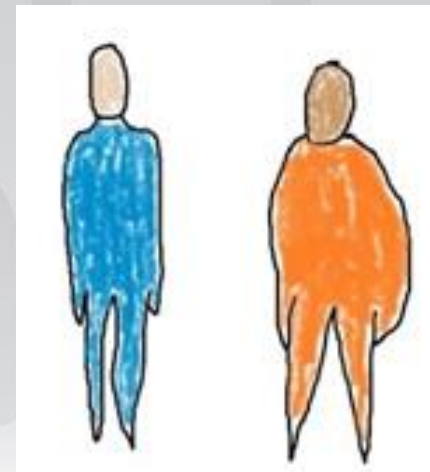
16 kvinder, 17 mænd, $\frac{3}{4}$ psykiske lidelser, $\frac{1}{4}$ med en anden etnisk baggrund, 7 selvmordsforsøg/tanker, langt overhalvdelen misbrug,

4 har ingen uddannelse, 17 grundskolen, 5 en gymn. udd., 4 EUD el. EGU, 1 videregående uddannelse

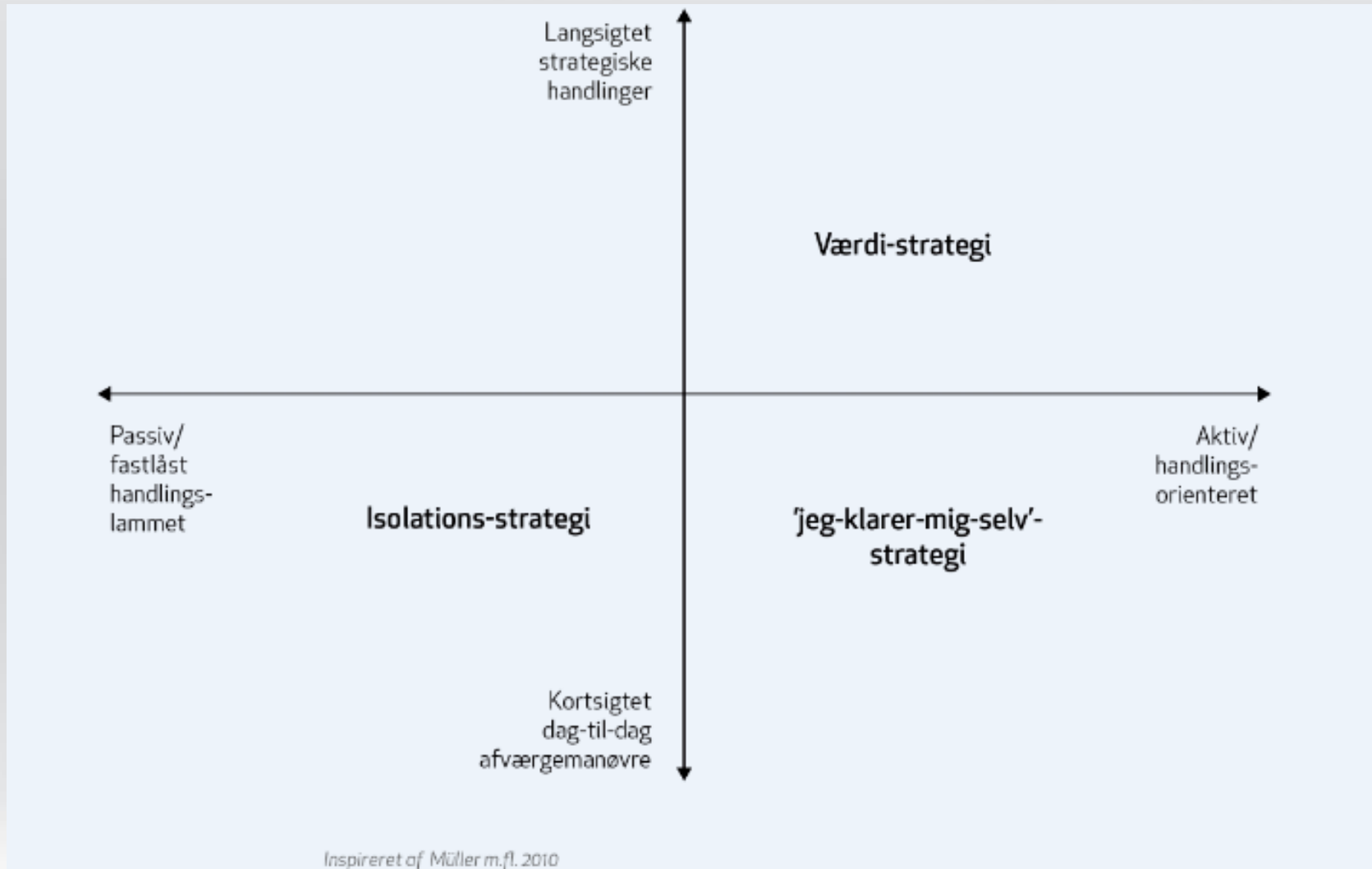
Fortællinger om sindslidelser, depressioner, hashpsykoser, ensomhed, misbrug, vold, omsorgssvigt, tab, sorg, mobning, hjemløshed, kriminalitet og diagnoser

Og om arbejdsløshed, fattigdom, social armod, mangel på psykiatriske tilbud, psykologhjælp osv.

Fortællinger om brud, mangel på kontinuitet i indsats, pendlen rundt i udd.syst, kommunale Syst. osv.

Strategier på kanten

Isolationsstrategi

Ida: Åh det er lidt forskelligt, men jeg tror man skal tage den i joints. Er du alene er det måske 2-4 joints du ryger i løbet af en dag. Men der er også dage, hvor jeg ryger op til 10 joints om dagen. Det kommer an på om man sidder i selskab eller helt alene.

Ida, 24 år, boform.

Det betyder meget for min hverdag for ellers ville jeg sidde rigtig meget selv derhjemme. Så ville jeg ikke rigtig komme så meget ud. Jeg er ikke det store bytursmenneske. Det er meget af mit sociale liv, der er opstået gennem det her tilbud. Jannik, 25 år, dagbehandlingstilbud.

Så blev jeg bare helt sygemeldt og så satte jeg mig til at spille computer og spillede det 24/7, lavede ikke noget, stod op om morgenen, tog min dyne, satte mig i sofaen, tændte min computer, gik i seng, når jeg slog hovedet ned i keyboardet for så var jeg faldet i søvn. De eneste tidspunkter jeg ikke spillede, var hvis jeg skulle på toilettet, i bad, når min hjemmevejleder eller jeg skulle ned og købe mad, fordi jeg ikke havde mere.

Anne, 27 år, dagbehandlingstilbud.

Ressourcer:

- De vil gerne have et andet liv
- De tager gerne imod støtte og vejledning

Udfordringer:

- De isolerer sig og gør ikke væsen af sig
- De magter ikke at holde fast i et 'normalt' ungdomsliv
- De er ikke vant til at få hjælp og spørger ikke efter det
- De har psykiske problemer, der kræver behandling

Hvad gør en positiv forskel:

- Tid til at komme sig
- Psykologiske redskaber
- Hjælp og støtte til at bryde isolation og håndtere hverdagen

'Jeg-klarerer-mig-selv' strategien **cefu** | Center for Ungdomsforskning

Denise er 23 og hjemløs. Hun har boet utallige steder særligt hos forskellige mænd, som hun har hustlet sig til at kunne bo lidt hos. Nu bor hun på et herberg. Værelset hun bor i er ikke indrettet, tøjet bliver i tasken fremfor i det skab, der er på værelset. Hun har ingen personlige ejendele udover noget moderigtigt tøj, en Macbook Air og en smartphone. Der er bart på alle vægge.

Ressourcer:

- Kompetente problemløsere på kort bane
- De har holdt fast i et ungdomsliv
- Opmærksomme på egen position/sårbarhed

Udfordringer:

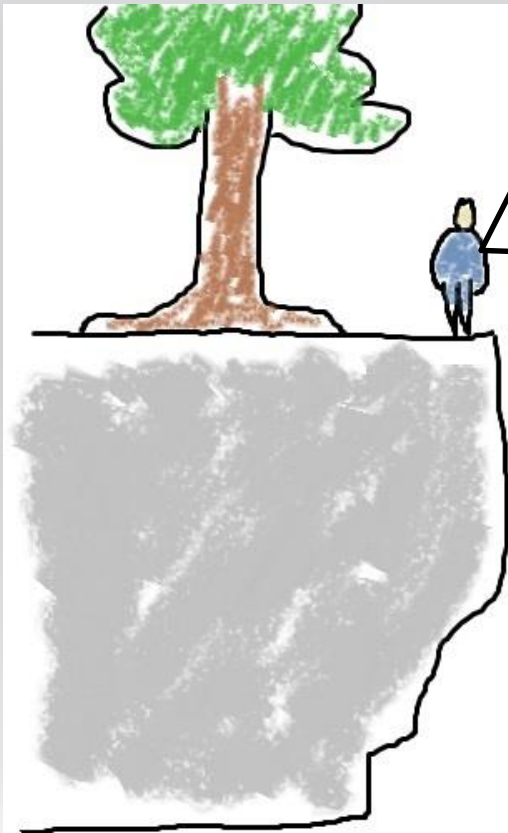
- Fremstå som mere 'normale' og velfungerende end de er
- De når langt ud, inden de 'falder igennem'

Hvad gør en positiv forskel:

- Professionelle relationer
- Psykologiske redskaber
- Støtte i hverdagen

Værdi-strategien

Laura er 27 år gammel. Hun har en stærk interesse for økologi, dyrevelfærd, bæredygtighed og det naturlige. Hun føler på mange måder, at hun har et mere modent syn på tilværelsen sammenlignet med mange af hendes jævnaldrende. De lader sig rive med af midlertidige og flygtige værdier i ungdomslivet, hvorimod hun orienterer sig mod mere varige og modne værdier..

Ressourcer:

- De vil gerne gøre noget godt
- De er velargumenterende for deres sag
- De forsøger at redde sig selv ved at redde andre

Udfordringer:

- De er kritiske og afstandstagende overfor systemerne,
- De har behov for at opstille rammerne for deres eget liv.
- De bliver usamarbejdsvillige, hvis de ikke forstår de regler de påtvinges
- De har ikke altid erkendelse af at de har et problem – tror det går over – og derfor ikke altid interesseret i at tage imod de tilbud der er

Hvad gør en positiv forskel:

- At forandringer, uddannelsesforslag, jobs etc. ligger i forlængelse af eller tager afsæt i de værdier, som den unge selv har rammet tilværelsen ind i
- At blive mødt og respekteret som ligeværdig

Søgen efter 'normalitet' og tilpasning

Jeg havde skåret i mig selv og var indlagt i næsten 2 måneder og blev skrevet ud lidt før jul, fordi at der havde jeg det bedre og havde fået at vide at jeg var blevet fejldiagnosticeret til at starte med.

*Jeg brugte weekender på psykiatrisk skadestue mellem min første og anden indlæggelse, men efter min anden indlæggelse begyndte jeg så på jobcenteret og skulle sidde i et eller andet lokale og lære at skrive et CV.
Anne, dagbehandlingstilbud.*

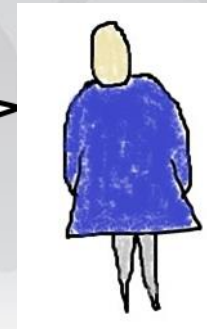
- De unge på kantens forestillinger om uddannelse og arbejde kobler sig til 'normalitet'
- Handlerum og forudsætninger for realisering er udfordret
- 'Normalitet' som et omfattende kravkompleks – alt eller intet

Uddannelse og arbejde – drømme og erfaringer

- De unge ønsker ordinær uddannelse og arbejde
- Store forskelle i drømme, forventninger og erfaringer
- Uddannelse og arbejde handler om adgang til 'normalitet', anerkendelse, værdighed, identitet etc
- Opsplitning ml. følelsesmæssige behov og objektive forhold

Hvis jeg kunne vælge frit i hele verden, så læste jeg et eller andet mega sejt på universitetet. Men jeg er jo lidt begrænset, fordi jeg ikke kan mere, end det jeg gør nu.

Trine, 25 år, dagbehandlingstilbud.

For at du kan realisere med dine ønsker til uddannelse, er det vigtigt, at du selv tager ansvar for det der skal ske med dig her på stedet. At tage ansvar betyder hos os, at du deltager aktivt. Du ved bedst selv, hvor du gerne vil hen, og vi vil sammen med dig gøre alt hvad vi kan for, at dine drømme og ambitioner bliver opfyldt. Det skal nok nytte, hvis vi prøver sammen

Hjemmeside målrettet unge på kanten

Mange af de unge har en vilje til uddannelse, men mangler blikket for de udfordringer, de måtte have, som går forud for uddannelse.

Feltnoter, samtale med gadeplansarbejder

Foranstaltnings-træthed - og ønsket om at få hjælp

Fra feltdagbogen:

Hun fortalte om, at hun på hendes 20 års fødselsdag gik amok overfor sin sagsbehandler. "Smadrede glas og væltede ting". Hun blev tilbageholdt af vagten, og til sidst kom politiet og tog hende med på stationen. Hun kaldte det selv en sejr, og mente hun vandt over dem, da det var hende der havde magten.

- Oplevelse af pres, af afmagt, resignation

Mødet med det formelle uddannelses og beskæftigelsessystem

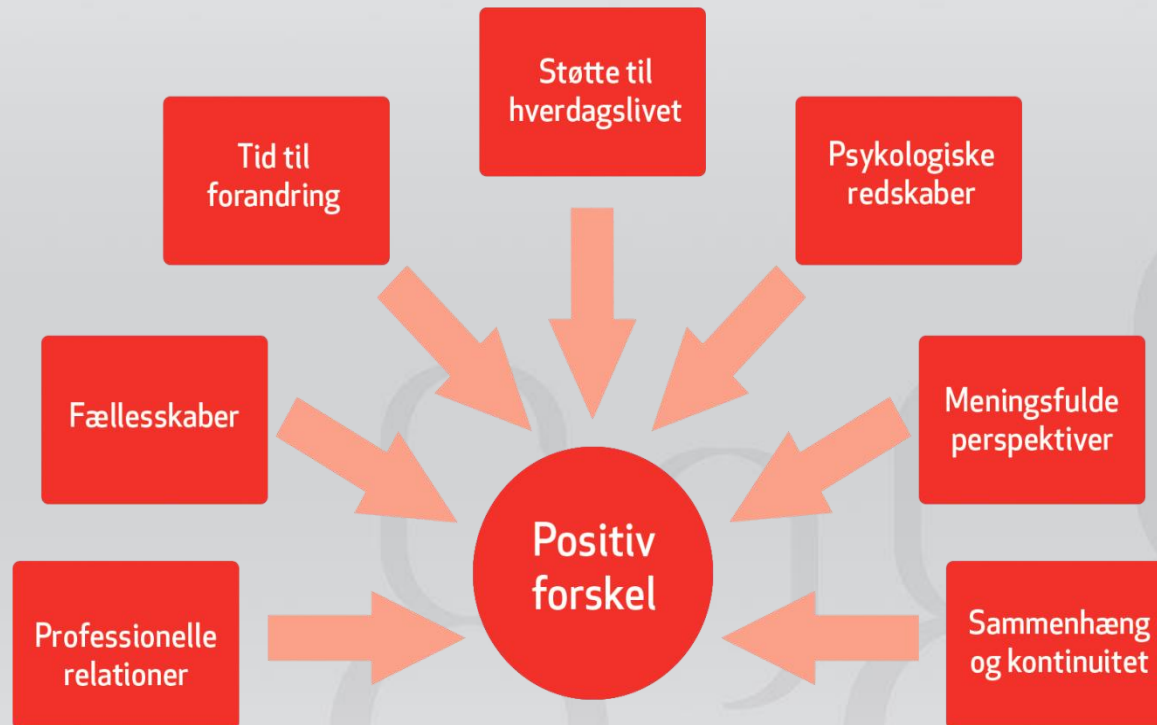
Jeg kan selvfølgelig godt stå op om morgenen, men det er virkelig virkelig virkelig svært for mig. Også når jeg har haft et arbejde og det er også selvom jeg går tidligt i seng. Så kan jeg måske møde til tiden i en uge eller fjorten dage og så mister jeg interessen. Og så kan jeg ikke. Og derfor har jeg så også svært ved at skulle finde ud af, hvad skal jeg være, hvad skal jeg læse og hvad skal der ske. Emilie, 22 år, boform.

Jeg fik lige pludselig at vide, at de ikke længere ville have mig, fordi de ikke syntes, at jeg var effektiv nok. Og det knækkede mig igen. Grunden til, at de ikke syntes, at jeg var effektiv nok, det var netop fordi, at jeg er så stor, som jeg er. Jeg er ikke ligefrem den hurtigste i flokken, men det havde de også fået at vide. At jeg er nødt til at tage det i mit eget tempo, fordi jeg kan risikere at få rygproblemer. Thomas, 25 år, dagbehandlingstilbud.

- Boform og herberg, dagbehandlingstilbud, aktivitetstilbud og værested
- FGU, Brobygning, job-bro, lokale kommunale tilbud, projekter, TAMU, højskoler

En styrke med forskellige tilgange og tilbud, MEN samtidigt brug for koordinering, samarbejde, overblik, systematisk vidensdeling og vidensudvikling etc. OG hvordan sikres det?

Indsatser der gør en positiv forskel

- Brug for fokus på nye udsathedformer – vi forskningsmæssigt ikke har greb om endnu
- Brug for en national ungevision - tværministerielle mål og samarbejder
- Brug for at inddrage de unge selv og forstår, hvordan uddannelse og fremtiden kan komme til at give mening for dem

- Ingen unge bør overlades til sig selv i længere perioder
- Behov for at tænke i særligt ungerettede indsatser, som kan bruges som afsæt for de unge til at danne fællesskaber
- Skabe horisontale sammenhænge mellem de forskellige indsatser og professionelle omkring de unge OG kontinuitet vertikalt i de unges liv, så indsatsen ikke starter forfra hver gang
- Målet om at alle skal have en uddannelse er et problem for mange unge på kanten, fordi de ikke kan andet end at fejle.
- MEN at man ikke skal stille krav om uddannelse, betyder ikke, at man ikke skal stille krav eller have brug for dem. Men kravene skal kunne kobles til de unges situation